

DR. TÓTH JÓZSEF

Behurcolt és új erdészeti kártevők Magyarországon

Az 1889. évben megállt a toronyóra az amerikai Medford városában, mert a gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) kasztrófálisan elszaporodott hernyói mindent elleptek. A környező erdők és a városi növényzet teljes letarolása után a táplálékhiány miatt elpusztuló hernyók tömegeitől büzlött a város. A gyapjaslepke „diadalútja” kezdődött így az Észak-amerikai kontinensen. 20 évvel korábban – a selyemhernyó tenyésztés divatjának idején szándékosan vittek Európából néhány gyapjaslepke-t Amerikába. Egy francia csillagász akarta keresztezni a két fajt (gyér biológiai ismereteire támaszkodva), remélve egy új, a selyemhernyó betegségeinek ellenállóbb utód létrejöttében. Néhány hernyó kiszabadult...

Az egyes földrészek, tájegységek faunája jellemző, a területen általában őshonos fajok sokasága, s ezek szoros kapcsolatban állnak egymással. A kialakult életközösségek megzavarása beláthatatlan következményekkel járhat. A kártevő rovarok földrészek közötti „cseréjét”, behurcolását, illetve elterjedési területének bővülését számos növényvédelmi egyezmény és szigorú karantén intézkedések hivatkoztak megakadályozni. A nemzetközi kereskedelem és a világmeretű turizmus által felkínált lehetőséget azonban mindig sikerül kiharcolni néhány kártevő fajnak. Elegetd csak a kolorádóbogárra, vagy más néven burgonyabogárra (*Leptinotarsa decemlineata*) gondolni, amelyet Magyarországon 1947-ben észleltek először, Héderváron. Az alábbi rövid felsorolás első része a Magyarországra behurcolt, erdészeti jelentőséggel is bíró néhány fajt ismerteti. A felsorolás további része néhány olyan fajt mutat be, amelyek a hazai faunából ugyan ismertek, de kártevőként még nem vagy csak nagyon ritkán léptek fel.

Zöldár a Dunán

1940 májusában nagy zöldár vonult le a Dunán. Töltéstől töltésig ért a víz. A Duna valóságos tengerre vált. Az ár elég sokáig, 3-4 hétig tartott. Ekkor kellett a kerületvezetőnek bevonulni a honvédséghez. A Lassi erdészkerület volt az övé, mely majdnem teljesen az árterületen volt. Engem helyeztek át a Lassi kerületbe. Igen ám, de az odajutás nem volt olyan egyszerű. Az erdészház is bent volt az árterületen, igaz biztonságos helyen. Csak vízi úton, ladikkal lehetett odajutni.

Könnyen költözködtem, az egész vagyonom belefért egy nagy ládába. A szomfóvi erdészháznál berakodtunk a csónakba. Egy evezőst vittem magammal és elindultunk az ismeretlen vízben. Mielőtt kiértünk a nagy Dunára, megfeneklett a ladikunk, nem történt nagy baj. Kiszálltunk és húztuk a csónakot a sekély vízben. Itt értünk ki a nagy Dunára. Csodálatos látvány fogadott, délre és keletre egészen a látóhatárig mindenhol víz és víz, mintha nem is a Dunán, hanem a tengeren volnék. Bal oldalon az erdő fái csak félig látszottak ki a vízből. Ez az erdősáv mutatta az utat Lassi felé. A ladik gyorsan úszott lefelé a sodrásban. Gyönyörű út volt ez, látványunk is szép, hogy a hatalmas víztömeg hogyan sodrott-forgott lefelé az árral, benne a fel-fel csapódó halak. Elértük a Lassi Dunát, bekanyarodtunk az erdészház felé, szerencsésen oda is értünk. Berendezkedtem a barátságos kis tanyán, csak a szúnyogok rontották meg néha a jó hangulatomat. Nem is voltam itt egyedül, nem messze volt

Amerikai fehér medvelepke (*Hyphantria cunea*). Az első példányokat 1940-ben gyűjtötték a csepeli szabadkikötő környékén. Egész Európába innen terjedt el. 4 év múlva már Cegléden volt, az első komolyabb kártétel 1946-ban Nagytétény, Budafok térségében következett be. 1948-ra elérte az országhatárokat. A lepke terjedése nagyon gyors volt, mert kedvező tápnövényei (*Acer*, *Morus* fajok) az útmenti fasorok fái voltak, ahonnan egy-egy lepottanyt hernyó, egy teherautó tetején 100 kilométereket is utazhatott, órák alatt. Karantén kártevő, erdészeti szempontból a nyárrakkal, fűzekkel kapcsolatban játszik szerepet. A faj erősen polifág, szélsőséges esetben akár krumplihéj is megéli. Évente két nemzedéssel szaporodik (*Mészáros Z. – Vajns A.* 1972).

Akakáknázó hólyagosmoly (*Parectopa robinella*) 1983-ban Murakeresztúron találták meg először. Amerikából, az akác eredeti elterjedési területéről (!) behurcolt fajról van szó. Európában 1970-ben Olaszországban észlelték először. Másodikként Magyarországot jelentette kártételét. A méhészek figyeltek fel rá (*Szalay L.* 1987). Mára az egész országban elterjedt. A kis zöld hernyók nagy, fehér hólyagos aknákat rágnak az akáclevél felső epidermisze alatt. Az aknában ürülék nincsen, a kifehéredett aknák nagyon feltűnőek. Elsősorban árnyékleveleken szaporodik el. Júniustól lombhullásig 2-3 nemzedék is kifejlődik.

Platán csipkésposloska (*Corythuca ciliata*). Szintén Amerikából hurcolták be Európába. 1964-ben Olaszországban, Pádúában észlelték először. Innen kiindulva Jugoszlávián keresztül (Zágráb, 1972) eljutott Magyarországra is. 1976-ban egy karantén vizsgálat során Zákány községben (Somogy m.) találták meg először. 1983-ban átlépte a Duna vonalát és már az egész országban elterjedt. A lárvák és az imágók a platán leveleinek fonákán szívogatnak. A szívócsák helyén sárguló foltok keletkeznek. A megtámadott levelek idő előtt lehullanak. Jelenlétét elárulják az apró, fényes, fekete ürülékfoltok is a levelek fonákján. A faj gyakran együtt károsít a *Gnomonia veneta* nevű

egy száraz görönd, itt tanyázott 5-6 csiklis (kis halászcsonak) halász. Az egyik kora reggel bejött hozzám az egyik halász, hogy jöjsek el velem, mert segítségre van szüksége. Kellett is a segítség. A két „varsa” teljesen tele volt keszeggel, mint a tömött zsák. A keszeg jóízű sütnivaló hal, májusban „ívik”. Ilyenkor nagy rajokban úszik a vízben. Ilyen raj töltötte meg a varsákat. Nagy nehezen beemeltük a varsákat a ladikba, ezen az estén én jó sült keszeget vacsoráztam. Egyik este hangos ének hallatszott a halásztanyáról, gondoltam, jó fogás volt és áldomást isznak. Éjjel arra ébredtem, valaki kiabál: segítség!, segítség! Gyorsan felöltöztem, hogy a szúnyogok meg ne egynek. Beugrottam a ladikba és a hang irányába eveztem. A segítségkiáltást többször hallottam, de bizony nem találtam senkit. Másnap elmentem a halásztanyára, és megkérdeztem, mi volt az az éjszakai segélykiáltás. Nagy nevetés volt rá a válasz. Elmondták, hogy a halász barátunk az áldomáson jól bevott, nem ment be a tanyára, hanem a ladikban maradt, ott mindjárt el is aludt. Éjszaka felébredt, gondolta, kilép az ajtón és megereszti a túlfeszített csapot. Igen ám, de nem az ajtón lépett ki, hanem a ladikból egyenesen a mély vízbe. Hirtelen nem tudta, mi történt vele, ezért kiabált segítségért. Jó úszó lévén kiúszott a szárazra és szerencsésen hazament. Ezért nem találtam meg a segítségért kiabáló vízbefúlót. A Dunán a vízi élet mindig érdekes és szép, csak meg kell ismerni a vizet és a vizen élőket.

Czuczor Ferenc

gombával és a *Lithocolletis platani* mollyal, a platán levelének látványos elsorvadását, lehullását okozva. Nemző alakban, a kéregpikkelyek alatt telel át.

Vadgesztenyelevél-aknázómoly (*Cameraria ohridella*). 1986-ban egy, a tudományra nézve új fajt írtak le Macedóniából, az Ohridi-tó mellől. A lepke a vadgesztenyén él. A leírás óta megtalálták Ausztriában (1989), Olaszországban (1992), Németországban (1993).

Magyarországon az első hiteles, feljegyzett lelőhely: Magyarereggy, 1994. Ez a faj látványos gyorsasággal hódította meg a Kárpát-medencét, észak felé terjedve. 1996-ban már az Északi-középhegységbe is eljutott, habár a Mátrából, a Cserhátról és a Tornaí karsztról a mai napig nincs adatunk (Szabóky Cs. 1997). A hernyó a vadgesztenye levelén felső foltaknát készít, az akna közepén sötét ürülékfolt látható. Évente több nemzedékkal szaporodva a leveleket teljesen elcsepik az aknák, idő előtti lombhullás következik be. A legújabb megfigyelések szerint az *Aesculus carnea* (Korcs vadgesztenye) és az *Aesculus pavia* (Piros vadgesztenye) általában fertőzéstmentes marad. Az *A. pavia* hazájja Észak-Amerika, az *A. hippocastanum* a mediterráneumból származik, az *A. carnea* az előbbi két faj keresztezéséből jött létre.

Szitkafenyő tetű (*Liosomaphis abietinum*). A lucfenyőn és az ezüstfenyőn károsít. Különösen a díszfaként ültetett ezüstfenyőn feltűnő a tetű szívása következtében sárguló tűk tömege. Kezdetben világossárga foltok jelennek meg a megtámadott tűn, majd az egész tű elsárgul, barnul, vöröszödik és végül lehullik.

A megtámadott hajtások alá papírlapot tartva, majd az ágakat megütögetve könnyen gyűjthetők a tetvek. A tetvek színe zöld, nagyon jellemző rubinpiros, nagy szemekkel. A 90-es évek elején gyakran okozott kárt a parkokban, karácsonyfatelepeken. Elszaporodása az aszályos évek következménye.

Nyárfa apróbogoly (*Nycteola asiatica*). Mint a neve is mutatja, melegkedvelő, dél-európai faj. A délről nyitott Kárpát-medencében délről észak felé haladva fokozatosan elterjedt. Mint kártevőt először 1971-ben Balatonszálláson, a Duna-Tisza közén észleltük. A nemes nyárafakon és füzekben évente 2 nemzedékkel szaporodik (Tóth J. 1972). A hajtásvégeken kibomló friss leveleket összefonja, rágja. Önmagában tarrágást nem okoz, de meggátolja a hajtásvégek befásodását, illetve más lombbrágó fajokkal együtt lombvesztést okoz.

Cser filoxéra (*Phylloxera quercina*). A filoxéra fajok erdészeti jelentősége alig ismert, kártételük nem volt feltűnő. A tölgyeken élő filoxéra fajok a mediterráneumból ismertek, a cser filoxérát a szakirodalom 1957-ben még csak Olaszországból említi. Magyarországon 1975-ben jelölték, majd 1992-ben az ország több pontján, csemeterkekben és erdősítésekben észleltük kártételét (Varga Sz. 1993). Konkrét adatok Zalából, Sopron környékéről és Veszprémből vannak, de nagyon valószínű, hogy a cserrel együtt mindenütt előfordul. Kártétele a növényi nedvek elszívásában és az aszimmiláló felület csökkentésében nyilvánul meg. Csemeterkekben is felléphet, veszélyeztetve a szabványos méret elérését. Tömeges elszaporodása az aszályos, meleg években várható.

Borókaszú (*Phloeosinus aubei*). Szintén az aszályos évek, a száraz, meleg nyarak következtében szaporodott el. Fő elterjedési területe Dél-Európa, a Krim és a Kaukázus, Kis-Ázsia és Olaszország. Magyarországon korábban nagyon ritkán fordult elő. 1992-93-ban Budapesten és környékén egyre gyakrabban lehetett találni, és kártételének sok boróka és élefa (*Thuja*) esett áldozatul (Rakk Zs.-Bürgés Gy. 1994). A keleti tuják sokkal érzékenyebbek (Th. orientális) a többi fajnál. A nemzők táplálkozó rágása a nagy fenyőhancsszerűhöz hasonló: a vékony ágakat csőszerűen kivázasztják, azok letörnek, vöröszödnek. A költési rágás a törzsön a kéreg alatt történik. Különösen a Balatonfelvidéken vált gyakori kártevővé.

Védekezés a nagy fenyőormányos (Hyllobius abietis) ellen

Lengyelországi vizsgálatok arról adnak számot, hogy a károsító bogár tojásrakását el lehet hátrítani akkor, ha az általa kedvelt erdeifenyők tuskóját *Phlebia gigantea* gomba myceliummal beoltják. Eme művelet elvégzése után a tapasztalatok szerint mind a tuskóban, mind gyökereiben jelentősen csökkent a tojásrakások száma.

Ref.: Dr. Szidfridt I. (FOLIA FORSTALIA POLÓNICA, 1996. 38.)

A természet megerőszkolása, a nemes nyárasaink

„Róma megdől, s rabigába görbed...”

1930. a nemes nyárafak szalonképessé tétele.

Róth Gyula: Erdőműveléstan

1934. A gyakorlat első baj-észlelése.

Tóth Imre: Kanadai nyárfa – megfigyelések egy dunántúli ártéri erdőgazdaságban. Erdészeti Lapok, 1938.

1952. A kutatás első felfigyelése.

Dr. Győrfi János: Nyárasaink újabb betegsége. AZ ERDŐ, 1952.

1956. Csúcspont.

Bakkay László: A nyárfa-konferencia. AZ ERDŐ, 1956. 1957. Országos „nyárfavész” riadó.

Stefánik László: A nyárfararak elterjedése és fellépésének mértéke Magyarországon. AZ ERDŐ, 1957.

1997. A kifejtlet.

Dr. Somogyi Zoltán: A hágai Nemzetközi Bíróság látogatása a Szigetközben. Erdészeti Lapok, 1997.

J. R.
1997

A vaddisznóállomány az elmúlt tíz évben Európaszerte jelentősen megszaporodott. Ebből már alig vizsgálható károk érik a mezőgazdaságot és a közlekedésügyet, sertéspestis fertőzéssel veszélyeztetve a házi állományt. Baden-Württemberg tartomány vadászati és állatvédelmi szövetségének, a Vadgazdasági Kutatóintézetnek és az erdészetnek képviselői a tartományi minisztérium szervezésében az állomány csökkentése érdekében hajtó- és terelővadászatok tartását ajánlják erdészek, mezőgazdák és vadászok összefogásával. A vaddisznóállomány fejlődésének figyelemmel kísérése, a vadászati korlátozó intézkedések, bérleti formák, kárbecslés veszélyeztetett kultúrák létesítése erősen meggondolandók. A befogást főként állatvédelmi megfontolásból elutasítják.

(AFZ/DW 1997. 2. Ref.: Jérôme R.)

SZABÓKY CSABA

Lesz-e unokáinknak vadgesztenye fája?

1993-ban kíváncsi, riadt szemek tekintettek sűrűn a vadgesztenyefák „jégverés” okozta barna foltos leveleire. Nem sejtették, hogy hamarosan bombaként robban a felismerés, megint egy új kártevővel lett gazdagabb hazánk.

A történet előzménye, hogy 1986-ban az Ohridi tó mellett Deschka és Dimic leírt egy új sátoraknás molyt *Cameraria ohridella* néven. A lepke nem elégedett meg a tó körül ültetett *Aesculus hippocastanum* – mint tápnövény – által nyújtott lehetőségekkel és világszerte útra indult. Először Olaszországban bukkant fel, majd hamarosan Ausztriában észlelték, s miközben Németországra is kiterjedt areája, 1993-ban megjelent Magyarországon is, először a Dunántúli délnyugati részén, majd fokozatosan keletnek tartva elérte a Duna vonalát, s nemsokára Gödöllő–Vác irányában átlépte azt. Az Északi-középhegységben ekkor még nem volt kitapintható a jelenléte. Eltelt két év, és megjelent a középhegység különböző pontjain, de kis egyed-számban, pl. Eger és környékén. Ezzel egy időben talán kicsit hamarabb a szlovákiai lepkészek Pozsonyban érték tetten a villámgyorsan terjeszkedő lepkét. Az Alföld déli részéről, az utóbbi két évben vált ismeretessé.

Valami megmozdult a világban s hazánkban is egyre több ember nézett fölük szokatlan módon a fára, és nyugtázta, hogy augusztus közepén a vadgesztenyének már ősz van, és hullik vagy legalább is barnul a levele. Valamit tenni kell! Senki nem tudta mi a jelenség, és hogyan lehet megakadályozni a további pusztulást, amely az aszályos évek következtében gyengültségi állapotba került fákön futótűzként terjed tovább. Rovarászok, pontosabban lepkészek, kutatók, kertészek indultak a probléma megoldására, és a következőkre jutottak:

A lepke 6 mm fesztávolságú, fényes barna színű, fehér keresztvonalú barna árnyékkal, és az elülső szegélyen fehér ékecskékkel. Bizonyíthatóan három, s nagy ritkán részleges negyedik nemzedéke fejlődik évente. Május közepén indul az első nemzedék, s hamarosan a mezőny annyira szétlúzódik, hogy július végére már egy időben találhatunk petét, hernyót és imágót. A lepke bábként tel el levélben, a maga készített laza szövédékben. Az idő melegegdtével, májusban a levélből kibújó lepke, annak felületén áruól jeleként maga mögött hagyja báb-ingét. A hónap folyamán a szép zöld leveleken egyre-másra – az oldalerek között – megjelennek a kicsi körömfolyó folt aknák. Az aknák a levél színéhez közelebb helyezkednek el, ezért felső aknának hívjuk. Hamarosan tekintélyes méretű lesz az akna és darabszámuk eléri azt a fokot, hogy a fán már messziről észrevehetőek.

Óvatosan kell vizsgálni a jelenséget, mert velük egyidőben megjelennek az ugyanilyen nagyságú sárga majd barna foltok, amelyekben nincs ürülék, mert ezek gombáktól származnak. Hamarosan az aknák, melyek rendszerint a fa alacsonyabb ágain lévő leveleken jelennek meg, nem növekednek. A hernyó bebábozódik, és kb. tíz nappal később kikelnek az imágók, hogy párosodva újabb nemzedéknek adjanak életet, a levelekre helyezték a tühegnyűi petéiket. Van amelyik egyed gyorsabban nő, van amelyik lassabban, ez az oka, hogy később a mezőny szétlúzódik. A nemzedékek váltakozása egészen az őszi fagyok beálltáig tart, mikor is elkeseredett harc folyik az életért – sikerül-e bebábozódni a téli hidegek előtt. Augusztus közepén értetlenül állunk a vadgesztenyesor láttán, mert néhány fa még mindig zöld, és a lepkék nem bántják – legyen az fiatal vagy öreg fa –, s mindegy, hogy összecsér a koronájuk vagy nem. Kiderült, hogy vannak fajok, fajták, illetve már ültetett észak-amerikai fajok (*A. pavia*; *A. x carnea*), melyeket a lepke mellőz, s nemigen fogyaszt.

Hamarosan, a nevelések során kiderült, hogy lepkének számos természetes parazitája van fűrészdarazs képében, s az is, hogy számuk fél tucatra tehető (pl. *Phigalio pecticornis* L., *Pediobius saulius* Walker stb.).

Megjelentek a növényvédősök és különböző vegyszerekkel, permetezéssel próbálnak védekezni több-kevesebb sikerrel – szerencsére! A módszerük igen drága és a lakott területeken csak korlátozott mértékben alkalmazhatják nagy lokalitással.

A bécsi erdészeti kutató intézet komoly milliárdok fordít a lepke elleni védekezés konkrét módszereinek kidolgozására. 1997 tavaszán nemzetközi tanácskozás ült össze Bécsben, melyen magyar előadás is elhangzott. A védekezés lehetséges módszerei közül környezetkímélő igen szimpatikus módszer vált ismeretessé, ez az infúziós módszer. A fát mint „infúziós hoteget” megfűrik, s a furaiba helyezett csöbe, a fölülte lévő infúziós palackból a folyadékot folyamatosan bejuttatják a fa keringési rendszerében a szállító szövetekbe. A képek tanúsága szerint a gyönyörű zöld lombot sikerült őszre is megőrizni. Hiányossága a módszernek, hogy a korona csúcsába, illetve a legalsó ágak szintjére nem jut megfelelő mennyiségű vegyszer. Az amerikai előadásból megismerhettük – lehet, hogy náluk is jó magyar mintára a fásorokból ellopják az infúziós palackokat – a módszer továbbfejlesztett változatát, mely szerint a fura-tokba vegyszeres kapszulákat ütnek be, amiből a szállító edények tovább hordják a hatóanyagot, s így hasonlóan szép eredményeket érhetnek el ezzel, mint az előbb említett infúziós módszerrel, és még kívülről sem látni a beavatkozás nyomát!

A Bajnai Erdészet területén a vadsparkban és közvetlen közelében mintegy 20 ha vadgesztenyész került végveszélybe. Sajnos a parkhoz vezető út mindkét oldalán lévő vadgesztenyesor éppoly fertőzött a lepkével, mint a kerítésen belül élő fák. Helikopteres védekezés jöhetne szóba, de pénzühiány miatt eddig nem valósulhatott meg.

Mi hát a teendő a lepke elleni harcban? Meg kell fontolni, hogy igen szép zöld lombú fákban gyönyörködhetünk igen drága permetezések árán, elpusztítva a lepkék megfékezésére jelentkező fűrészdarazsakat is, vagy hagyjuk a maga természetes útján felszaporodni a fűrészszereget, mely a természetes biológiai egyensúlyt igyekszik megteremteni, s számolva azzal, hogy közben a levélzetet többször teljesen elvesztő fa vajon bírja-e (s meddig) a sorozatos támadásokat.

Valószínűleg a gazdasági helyzet és a pénz, vagy a biológiai egyensúly megteremtődése az észérvekkel segítve fogja megfékezni ennek a futótűzként megjelent lepkének a terjedését.

DR. KOLLWENTZ ÖDÖN

A rendszervoáltás erdőtörvényei

Az 1990-ben történt rendszerváltozás az erdőbirtokok tulajdoni viszonyait is megváltoztatta. A privatizáció elsősorban a termelőszövetkezeti erdőket érintette, de az állami erdők sem képeztek kivételt. Az akkor még érvényben volt 1961. évi VII. törvény, az ún. „szocialista erdőtörvény” rendelkezései már alig voltak alkalmazhatók, ezért a szakma nagy várakozással tekintett az új erdőtörvényre abban a reményben, hogy az a felmerült gondokra megfelelő megoldásokat fog adni.

Minthogy az erdőtörvény megfelelő előkészítése több időt igényelt, és az erdő a privatizációval erdőhöz juttatottak szakszerű erdőgazdálkodását az évszázados műltra visszatekintő és bevált erdőbirtokossági társulatok keretén belül látta biztosítottának, tudomásul vette, hogy az erdőbirtokosságról szóló törvényjavaslat az erdőtörvény-javaslatot megelőzve külön kerüljön az Országgyűlésen tárgyalásra. Így került már 1994-ben az „Erdőbirtokosságról szóló 1994. évi XLIX. törvény” elfogadásra, amely 1994. évi július hó 1-én lépett hatályba.

Sajnálattal kellett megállapítani, hogy „Az erdőkről és a természetvédelemről” szóló 1935. évi IV. törvényekhez viszonyítva ez a törvény sokkal lazább, ugyanakkor a jogi és a pénzügyi megszorítások és terhek mellett az erdészeti szakmai befolyását meggyengíti, mert

- az erdőbirtokossági társulat megalakítását az erdőbirtokosok kezdeményezésére és elhatározására bízta még ott is, ahol ezt a törvény kötelezően előírja, az erdészeti hatóság (erdőfelügyelőség) ebbeli közreműködését teljesen kikapcsolja. A társulati erdők állami kezelését a törvény meg sem említi, hanem kötelezi őket az üzemterv szerinti önálló gazdálkodásra;

- az erdőbirtokossági társulat nem az egyetlen, tehát kötelező közös erdőgazdálkodási forma, a társult gazdálkodás-

ra kötelezett erdőbirtokosok szabadon választhatnak a szövetségi, a gazdasági társasági, vagy az erdőbirtokossági társulati szervezeti formák közül;

- az erdőbirtokossági tagok erdőbirtokai a társulati tagok tulajdonát képezik, a társulati pedig az erdő használója. A társulati tag erdőterületének nagysága alapján állapítják meg a társulati érdekeltségét. Meg kell jegyezni, hogy az erdőbirtokossági társulatokat ez a törvény is jogi személyeknek tekinti, mint ilyenek erdőtulajdon is szerzhetnek, az így szerzett erdőtulajdonból a társulati tagokat érdekeltségük arányában használati illetőség illeti meg. A törvény által így adott ilyen lehetőség a társulatok évi elszámolását bizonyára megnehezíti;

- az erdőbirtokossági társulati törvény az ügyvédi közreműködés és a cégbírói jogi bejegyzési kötelezettség miatt az erdőbirtokosságokat anyagilag is megterheli, ami az erdőbirtokosságok megalakítását tovább lassítja. (Az 1935-ös erdőtörvény szerint az erdőfelügyelőség és a minisztérium bekapcsolásával az erdőbirtokossági társulatok költségmentesen alakulhattak meg. A cégbírói jogi bejegyzésnek akkor lesz igazán értelme, ha az a fantomcégeket ki fogja szűzni. Az erdőbirtokossági társulat jogi személyisége csak a cégbírói jogi bejegyzéssel teljesedik ki.)

Az erdőbirtokossági törvény több kérdésre nem tért ki, így

- a tagokra kivetett járulékok behajtásának módjáról;
- a gazdasági tevékenységgel kapcsolatos közös munka pénzbeli megváltásának lehetőségéről;
- az erdőgazdálkodási eredmény bizonyos hányadának tartaléktökévé történő képzéséről;
- az erdei termékek értékesítésének a módjáról.

Ezeket azért kellett volna szabályozni, mert ha bíróságra kerül az ügy, az évekig elhúzódhat.

Az erdőbirtokossági társulatok szervezeti felépítése az 1935-ös erdőtörvényben leírtakkal nagyjából megegyezik, a közös gazdálkodás megindításához és folytatásához megfelelő jogi alapokat ad. A rendszeres erdőgazdálkodás szakszerűsége az alkalmazásra kötelezett erdésztechnikusok, szakszerűségének ellenőrzése pedig az erdészeti szakhatóság (erdőfelügyelőség) feladata.

A másik, az erdészeti által nagyon várt „Az erdőkről és az erdővédelemről” szóló 1996. évi LIV. törvény 1997. január 1-én lépett hatályba.

Az erdőtervezeteket az OEE helyi csoportjainál több ízben megvitatták, az észrevételek jó része mégsem került a törvényjavaslatba beépítésre. Az Erdészeti Lapoknak e témával foglalkozó cikkeit ugyanúgy, mint az Országos Erdészeti Egyesület által a képviselők részére – az erdőtörvénnyel kapcsolatosan – tett észrevételeit és kifogásait sem vették tekintetbe. Maga az országgyűlési vita is érdektelenül folyt. Mégis el kell ismerni, hogy az erdőtörvény az erdőgazdálkodást segíti, mert:

- az őshonos fafajok és a természetes felújítások alkalmazását megkívánja;
- valamennyi erdőben üzemterv szerint kell gazdálkodni;
- az erdőfelújítások kezdetét és befejezését határidőkhöz köti;
- korlátozza a tarvágások területi nagyságát;

„EURÓPAI MINŐSÉGI HÉT Magyarországon, 1997”

rendezvénysorozat
PROGRAMJA

Helyszín: MTESZ Székház
Budapest, V., Kossuth Lajos tér 6-8.
Időpont: 1997. november 10-14.

„Európai minőség a társadalom szolgálatában”

azt a filozófiát juttatja kifejezésre, miszerint a minőség nem tekinthető csak egy kiemelkedően fontos eszköznek a globális versenyben, hanem elő kell segítenie az életminőség javítását is.

az EQO MNB a rendezvénysorozat keretein belül ünnepi fennállásának 25. éves jubileumát, amely alkalmából egy különkiadvány megjelenését is tervezik. Jubiláló egyesületünk örömmel és köszönettel veszi a hazai és külföldi partnerek köszöntő sorait ezen évforduló alkalmából és reméli a szakemberek nagyszámú részvételét e tartalmasnak ígérkező ünnepi rendezvénysorozaton.

Dr. Molnár Pál
az EQO MNB elnöke

- kötelezővé teszi a nevelővágásoknál a *törzsjelölést*;
- az erdő értéktartása érdekében a *vadlétszámot* az erdő vadtüró képességének megfelelően kell szabályozni;
- az erdei termékek szállításánál kötelezővé teszi a *származási igazolványt*;
- ki kell emelni a törvénynek azon rendelkezését, amely kötelezi az erdőgazdálkodót az *igénybe vett erdőnek megfelelő értékű erdő telepítésére*, ami azt jelenti, hogy az igénybe vett területtel nem azonos nagyságú, hanem az erdő (faállomány és talaj) értékének megfelelő nagyságú terület beerdősítéséről kell gondoskodnia. Ezt a rendelkezést a következőkben lerontja, amennyiben valamilyen lehetőségként az újraerdősítési költség megfizetését teszi lehetővé;
- a törvény a klasszikus „véderdő” fogalmát „védetterdőt” és véderdőre osztotta fel.

Bár a törvényeket nem szokás kritizálni, hanem azt végre kell hajtani, mégis rá kell mutatni azokra a hiányokra és rendelkezésekre, amelyeket pótolni kellene, illetve amelyek szakmai szempontból kifogásolhatók és helyesbítendők:

- *Nem elfogadható* az erdőtervény azon kitétele, hogy erdő „a földművelésügyi miniszter által *rendeletben meghatározott fajú fás növényekből... kialakult életközösség*”, mert erdészeti állapont szerint minden méretes faanyagtermelésre képes, megfelelően záródott és 0,15 ha-nál nagyobb területen álló állomány: erdő. *De az erdő* művelési ághoz tartoznak még a *parlagterületek*, valamint az erdősítésre kijelölt területek is.

- Sajnálatos, hogy az erdőtervény nagyon sok *kérdés rendezését miniszteri rendeletekre* bízta, illetve külön jogszabályokra hivatkozva *elodázza*.

- Nem tisztázza egyértelműen, hogy az *erdőgazdálkodó* alkalmazott-e, vagy a társ gazdálkodók közül választott sze-

mély, kell-e szakképesítéssel rendelkeznie, munkájáért jár-e tiszteletdíj, az erdészeti hatóság (erdőfelügyelőség) felmentheti akkor, ha jelentéseit elhanyagolja. Nem tudni, mi vezette a törvény szövegezőjét annak kihangsúlyozására, hogy az erdőgazdálkodó *személyének változása* az üzemterv érvényességét nem befolyásolja. Az *üzemterv az erdőterületre vonatkozik* köztudottan.

- A személyi kérdéseknél az erdőgazdálkodás súlyát viselő *szakemberekről* az erdőtervény csak *gyűjtőnévvel* nyilatkozik. Az erdőtervényben illik az erdővel foglalkozóknak - ha a feladataikat nem is -, de legalább a kötelező képzettségeiket (erdőmérnök, erdésztechnikus, erdész, erdőőr) felsorolni.

- Az állami erdőgazdálkodás *szervezeti felépítését* sem tisztázza az erdőtervény, pedig ez az erdők jövőjéért rendkívüli jelentőségű volna.

- A *viSSzaélés lehetőségére* ad módot a törvény 67. §-nak (3) pontja, amely az erdőterület tervezett igénybevétele esetén *nem tartja szükségesnek „a tulajdonjog, vagy más címen fennálló rendelkezési jog” igazolását*.

- Hiányolni kell az erdőtervényben az *erdőtűz oltására vonatkozó részletes utasítást*. A törvény szerint „az erdőtüz észlelője... köteles az illetékes tűzfőnökséget, vagy a települési önkormányzat polgármesteri hivatalát értesíteni és az erdőgazdálkodót haladéktalanul tájékoztatni és a tűz oltásában a tőle elvárható módon közreműködni.” Véleményem szerint - és ez múltbéli szolgálataimban így történt - az erdőtüz észlelőjének az erdészt, vagy az erdőbirtokost és a *községi elöljáróságot* kell értesíteni, akinek a *feladata* a további szükséges intézkedés megtevése, akár a *községi lakosoknak az oltásra történő kirendelése*. Ennek rendezetlensége az erdőtüzek által okozott károkat növel(het)i. Az er-

ÚJRA NEVIBES

„...erdőgazdálkodásban okozott vadkár az erdősítésekben a vad rágása, túsása által a csemeték elhalását előidéző károsítás.” (38/1995. (XI.14.) F.M. r.)

Tő mellett a vad károsítása ennél tágabb fogalom. A gyakorlati szakember nem mehet el szótlánul a csemeték elhalását ugyan elő nem idéző, de az éves növedéket rendre megsemmisítő minőségi vadkár mellett; elemi kötelessége (és persze jól felfogott hosszú távú érdeke) a védekezés.

Ott, ahol a vad nyári táplálékát erdőn kívül találja meg, a feladat a téli vadkár elhárítása. Nincs szükség az időben teljes védelmet nyújtó drága kerítésre, elegendő a veszélyes időszakra korlátozódó védekezés is. Az erre a célra készített szerek palettáján újra felbukkant a Nevibes permetezhető vadriasztó szer.

Az egyszerű és gyors kijuttathatóság miatt döntöttünk úgy, hogy a HM VERGA (Veszprémi Erdőgazdaság) Rt. területén 1996/97 télén kipróbáljuk (nem igazán tudományos, inkább gyakorlati módon) ezt a régi-új készítményt.

A felhasználás tapasztalatai:

A kijuttatás mindkét helyen vizes oldatban, hátipermetezéssel, problémamentesen történt.

1. Dudar 5D (VT terület): védett fajok B, KTT, CS soros kezeléssel, 1,5 ha-on, 50 kg Nevibes-sel. Sajnos értékelésre nem került, mert a vadászterületek újbóli kialakítását megelőző időszakban a csülkösvad jelenléte a területen gyakorlatilag megszűnt, így a kontrollterület is kármentes volt. A kezelt egyedek növekedésbeli eltérést nem mutattak.

2. Pula 92A (saját üzemi terület) főfajok: KTT, CS. Az 1,0 ha-os terület teljes kezelést kapott 60 kg Nevibes-sel. A fagy és a havas-zúzmarás időjárás miatt a kezelés a károsítás kezdete után történhetett csak meg. A kezelés után a károsítás megszűnt, majd a nyár elején - a már nem védett friss hajtásokon - újra elkezdődött, míg a kontrollterületen a károsítás tovább folytatódott. A kezelt egyedek növekedésbeli eltérést nem mutattak.

A kipróbálás során felhasznált mennyiség erdősítésekben nem megengedhető. A pozitív felhasználási tapasztalat mindenképpen további, a fajlagos költséget csökkentő szelektív (hektáronként 6-7 ezer db csemete csúcsajtásának védelme) felhasználási kísérlet irányába mutat. Emellett fenyőerdősítésekben is górcső alá kell helyeznünk a Nevibes-t.

A biztató kezdet után további kísérleteinket már ezzel a céllal, mindenképpen az objektív megítélést lehetővé tévő módon állítjuk be, mert biztosak akarunk lenni abban, hogy egy könnyen kezelhető, hatásos, erdősítéseink javát szolgáló készítményről adtunk hírt.

dőtűzek oltásának megvan a maga különleges technikája, amivel az erdészeknek tisztában kell lenni.

– A törvény az *Országos Erdészeti Tanács* megalakításának csak a *lehetőségét* jelzi, pedig ez az erdőgazdálkodás szakmai irányításának nagy segítségét adhat, természetesen csak akkor, ha tagjainak kiválasztásában *szakmai és nem politikai szempontok* érvényesülnek. (Csak megjegyzem, hogy a vadászati törvény az *Országos Vadgazdasági Tanács* megalakítását *kötelezővé* teszi.)

– Végül azt is meg kell jegyezni, hogy a *törvény szövegezése sok esetben* nem világos, *félreérthető* (pl. 13. §. 29. §. 74. §).

Nem sokkal az erdőtvény kihirdetése után adta ki a földművelésügyi miniszter az „*Állami Erdészeti Szolgálat létrehozásáról és szervezéséről*” szóló 37/1996. (XII. 29.) számú rendeletét. Ez megszintette a tíz erdőfelügyelőséget és az FM Erdőrendezési Szolgálatát, ugyanakkor létrehozta az *Állami Erdészeti Szolgálatot* és tíz szervezeti egységét: az *Állami Erdészeti Szolgálat Igazgatóságait*, amelyek részben hatósági feladatokat (erdőfelügyelet), részben üzemtervezési feladatokat (erdőrendezés) látnak el. Ezzel az évszázadok óta elfogadott, a *hatóság munkafeladatait jól kifejező és a lakosság által is jól ismert erdőfelügyelőség* megnevezése megszűnt, ugyanígy az erdőrendezési szolgálat elnevezés is. A szervezet új neve egyáltalán nem fedi annak tényleges funkcióját. (Megjegyzés: a *vadászok ragaszkodtak a vadászati felügyelőség* elnevezéséhez.)

Az erdőtvénynek az országgyűlési megszavazása után alig egy évre adta ki a földművelésügyi miniszter „*Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény végrehajtásának szabályairól*” a 29/1997. (IV. 30.) számú rendeletét. A következőkben csak a *leglényegesebb kifogásolható* szabályozások kerülnek említésre, amelyek szakmai helyesbítést, vagy további magyarázatot igényelnek. Így:

– nem tudni, mire alapítja azt, hogy „erdőgazdasági tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület”-eknek minősíti azokat a hat pontban felsorolt területeket, amelyek... „*kerületének ötven százalékát meghaladó mértékben erdőterülettel határolt*”-ak. Nincs sehol olyan szabályozás, amely ilyen előírást tartalmazna, ezért ha a felsorolt területek az erdővel határosak, azok az erdőgazdálkodásba kapcsolódnak. Itt kell megjegyezni, hogy a *vízfolyások és az erdei tavak* az erdőgazdálkodással valami módon mindig kapcsolódnak, *nehogy idegen belzetek létesüljenek* ezek elidegenítésével. Ugyanez áll a vadászházakra is (6. §);

– az *erdészeti magánutak*, az erdei vasutak, az állandó jellegű kőtélpályák építéséhez az illetékes hatóság csak az „*erdészeti szakhatóság*” (erdőfelügyelőség) *előzetes engedélye* alapján járulhat hozzá, *megszüntetésüket* nem a hatóság, hanem az *erdőbirtokos döntheti el és ezt* az elhatárol-

zást az érdekelte hatóságoknak bejelenti, így volna logikus (7. §);

– ha a *fatermékeket idegen tulajdonban lévő erdőterületen* lehet csak kiszállítani (kiközélni), úgy az egymás közötti írásbeli megállapodással történhet. Erre az erdőtvény 78. §-a részletes utasítást ad. Az viszont nem biztos, hogy csak meglévő feltárolt erdőterületen lehet vizslát végezni (96. §), ez egymás közötti megegyzés kérdése;

– a végrehajtási rendelet 12. §-ában foglaltakat törölni kellene, helyette az *erdőbirtokhatár állandósítását* és annak *módjait* kellene kötelezően előírni. A természetben fellelhető határvonalak, mint pl. a gerincvonalak, árkok rendszerint a taghatárok szerepét töltik be;

– a 13. § „az erdő használatának jogszerűségéről” beszél. Ez alatt „az erdőgazdálkodási jogosultságot” érti, amit az „erdészeti hatóságoknak” vizsgálnia kell. Az *erdőgazdálkodótól megkívánt képesítés* továbbra sem ismert;

– az erdő elsődleges rendeltetésének a megállapításánál az erdőbirtokosnak miért nincs beleszólási joga? (20. §);

– éves tervet csak... *szakember* készíthet (43. §), az erre rendszeresített nyomtatványon mért nem kell a *szakképzettségét* is feltüntetni (esetleg az oklevél számát, a képesítés megszerzésének az évét)?

– a *fásítások* végzését az erdőszeti hatóságnak (erdőfelügyelőség) be kell jelenteni (53. §), de azt, hogy mikor van joga a hatóságnak ezt *megtiltani*, a végrehajtási utasítás nem fejt ki. Erre alapot a törvény 38. §-ának (2) bekezdése adhat;

– a *sarjztatást* az erdőtvény 41. § (2)ab. pontja – helyesen – a *természetes felújításokhoz* sorolja, ugyanakkor a végrehajtási utasítás 81. § (5)a. pontja a sarjztatást nem sorolja a *felújító vágásokhoz*, hanem azt tarvágásnak minősíti. Helyesebb lett volna *tarvágásos természetes felújító* vágásként tárgyalni;

– mi az a „külön jogszabályban gazdaságtalannak minősített erdő”? (57. §), ennek *megvannak* a megfelelő *ismérvei*, minek erre külön jogszabály?;

– a *bükknél* tarvágásról szó sem lehet, itt csakis *végvágásról* lehet szó, ekkorra a területnek már fel kellett újulnia [57. § (4)];

– az *erdőnevelési munkák* ellenőrzésének és *értékelésének* szabályainál az erdőművelési előírások az irányadók, ehhez az Erdőrendezési Szabályzatnak semmi köze sem lehet (a nevéből következőleg);

– a *fakitermelés engedélyezése* az éves terv jóváhagyása által megtörténik, mért kell külön határozattal a bürokráciát növelni (79. §);

– a *készletgondozó erdőgazdálkodásnál* a szálalások folyamán mindig a leggyengébb minőségű egyedek kerülnek kitermelésre azzal a céllal, hogy a *faállomány állandó mi-*

Tiszfák a német erdőkben

Különféle térképezési munkák során megszámlálták a német Baden-Württemberg tartomány erdeiben található tiszfák számát. Kerekben 6000 db-ot találtak. Különösen szép, egyeses törzszű példányok nőnek a Fekete-erdő Höl-lentalnak nevezett részén. Ezek megőrzését fontosnak tartják, mégpedig úgy, hogy a róluk szedett dugványok útján génkészletüket is igyekeznek átmenteni a jövő számára. Óvakodnak a tiszfa erőszakolt, kampányyszerű telepítésétől. Inkább lassabban, ám a termőhely és helyszín gondos megválogatásával javasolják a munkát elvégezni. Elsősorban a rovardulás, vagy viharkárok által erdőben keletkezett lékek hasznosítására tartják megfelelőnek. Óvatosságra intenek a kertekben, parkokban található, kertészeti kultúrában nevelt példányok elszaporításában. A kiültetett csemeték fenntartását akkor tartják megoldhatónak, ha az őzállományt csökkentik.

(*Mitt. Forstl. Standortkunde und Forstpflanzenzüchtung. 1996. 38. Ref.: Dr. Bidló A.*)

nősi javulást mutasson, ugyanakkor a fakészlet megőrzésére is gondot kell fordítani [81. § (7)];

– az erdőbirtokos (erdőgazdálkodó) által elkövetett szakmaellenes ténykedésért, vagy a kötelezően előírt erdőgazdasági munkák elmulasztásáért az erdészeti hatóság (erdőfelügyelőség) *erdőgazdasági bírságot* (ez megfelel az 1935-ös erdőtervényben „erdőrendészeti áthágás” miatti büntetésnek) róhat ki; *erdővédelmi bírságot* (ezt az idézett törvény erdei kihágásnak nevezte) pedig az idegen emberi káros tevékenységek büntetése címén kell megállapítani.

A végrehajtási rendelethez összesen 9 melléklet tartozik.

Az 1. számú melléklet *Az erdei fafajok jegyzéke*. Ebbe *cserjefajok is belekerültek* (varjútövis-benge, budai berkenye), ugyanakkor hiányoznak a tiszafa, a keleti bükk (*Fagus orientalis*), ez finoman: röstellni való!

A 2. számú melléklet: „*Az erdészeti tervezési körzetekhez tartozó helységek jegyzéke*”. Ennél fel lehetett volna tüntetni egyes tervezési körzetek erdőterületeinek nagyságát.

A 3. számú melléklet: „*Az éves erdőgazdasági terv követelményei*”. Véleményem szerint az erdőgazdálkodó neve mellett az erdőbirtokos nevével, továbbá a „tervező szakember” szakképesítését is fel kell tüntetni. A „II. Erdőfelújítási munkák terve” című nyomtatványban a sarjztatást a terméskész felújítás oszlopánál tünteti fel, ami végeredményben szakmailag helyes. A „III. Állománynevelési és végfelhasználási munkák terve” fatömeget használ a ma már elfogadott *fatérfogat* helyett. Ezeknél a nyomtatványoknál nem lett volna hiábavaló egy minta adása. Ekkor talán az is világos lett volna, hogy az erdőtelepítések és erdőfelújításoknál az ápolási oszlopba a *halmozott területet* kell tüntetni.

A 4. számú melléklet: „*Bejelentés fásítás/fasor/facsoport/fás legelő létesítéséről*”. Itt csak egy kérdés merül fel, lesz-e ezekről nyilvántartás?

Az 5. és 6. mellékletek a fásításban, illetve a „fáültetvény”-ben tervezett fakitermeléseknél ki becsüli meg a fatérfogatokat? Erre vonatkozóan a végrehajtási rendelet nem ad utasítást. A „fáültetvények” részére *üzemterv* és nem erdőterv készül (az erdőtervény ezeket nem tekinti erdőnek!), a nyomtatvány mégis erdőterv érvényességét kéri.

A 7. számú melléklet: „*Az Erdészeti Szolgálati Szabályzat*” az igazgatási és a hatósági feladatokat ellátó személyek, továbbá az erdészeti munkák helyszíni vezetését ellátó (erdészek, erdésztechnikusok) és az erdő őrzésével megbízottak (erdőőrök) szakmai munkáit, személyi feltételeit, jogait és kötelezettségeit, a szolgálati fegyver viselését és használatát, végül az egyenruha és egyéb felszerelés

használatát szabályozza. Érthetően nem tér ki az államerdészet (jelenleg Erdészeti Rt.-k) és erdőgondokságainak (jelenlegi erdészeti igazgatóságok) szakszemélyzeteire, mert az 1992. évi kormányhatározat a kemény pénzügyi vonal miatt nem kerül végrehajtásra (sajnos).

A 8. számú melléklet: „*Az erdészeti képzettségek, illetve képesítések jegyzéke*” valamennyi képesítést fel- és osztályba sorol. Úgy vélem, nem hagyható szó nélkül az, hogy a 3 éves szakmai képzésben (legalább 1 év üzemi előgyakorlat és 2 év iskolai szakmai oktatás) részesített alerdész-, illetve erdésziskolát végeztek az alapfokú erdészeti szak-képzettségűekhez sorolják. Ezeket „*nem érettségizett, középszinten szakképzett erdészek*” cím alatt kellett volna besorolni. A besorolás helytelenségét némileg enyhíti az Erdészeti Szolgálati Szabályzat 7.1 pontja, amely szerint „az alerdész szakiskolai és az erdész szakiskolai végzettséget az erdészeti hatóság (középfokú szakirányú képesítésnek) 2005. december 31-ig elfogadhatja.”

Még egy, talán nem lényeges megjegyzés, hogy a Szolgálati Szabályzat a vezető erdészeti hatósági személyt erdőfelügyelőnek nevezi akkor, amikor az alapszó, amely a munkafeladatot kifejezi az *erdőfelügyelő*, ennek feleltess (ha úgy tetszik nagyobb rangja) a *főerdőfelügyelő*, hasonlóan, mint az elmúlt században az erdőfelügyelőségen *alerdőfelügyelők* és nem *erdőalfelügyelők* szolgáltak. Ha valaki először az 1943-as Erdészeti Zsebnaptárt, abban segéd-erdőmérnököt, főerdőmérnököt, főerdőtanácsost és nem erdősegédmérnököt stb. olvashat. Mért nem használta az erdőfőtervezőt?

A 9. számú melléklet: „*Az erdészeti hatósági eljárásokban fizetendő igazgatási és egyéb szolgáltatási díj mértéke*” a díjtételeket tárgyalja. Ezeket és a különböző bírságok nagyságát legalább 5 évenként az inflációnak megfelelően kellene helyesíteni.

Az erdőgazdálkodást szabályozó törvényeket csak szakmailag próbáltam értékelni, monetáris vonatkozását legfeljebb csak érintettem. Sajnálatos, hogy nemcsak az erdőtervény, hanem annak végrehajtási rendelete is több kérdés rendezését külön jogszabályra hivatkozva függőben hagyja ahelyett, hogy azokra a konkrét eljárást megadná. Erre a végrehajtási rendelet „alkotóinak” a 35 000/1938. FM számú rendelet mintául szolgálhatott volna.

A két világháború között hozott törvényeknél is még nagyon ügyeltek arra, hogy egyrészt a szakma egyetértése nélkül törvényt ne hozzanak, továbbá, hogy rendelkezései egyértelműek legyenek, így ezek kijátszására alig lehetett lehetőség. A ma hozott törvények ezeket az ismérveket sajnos nem tartalmazzák.

Szűvész sújtja valamikori koronánk egykori legszebben ragyogó gyémántját – a Magas-Tátrát. Ezt tudósítja a szlovák erdészeti lapszerkesztő az osztrákok szaklapjában.

A baj még 1990-ben kezdődött a lengyel Tátrában, ahol nagymértékű szélöntvényt nem tudtak idejében felkészíteni, és megindult a betűző szű tömeges elszaporodása. Az erdészek ezt azonnal jelezték, ismerték a megelőzés, leküzdés módját, de tehetetlenek voltak, mert természetvédelmi törvényük tiltott minden beavatkozást a nemzeti parkokban. A „zöldek” azt a nézetet vallották, hogy a *gradáció majd magától összeomlik* és mindent meg kell hagyni sajátos fejlődésében. Az erdészek aggodalma csakhamar beigazolódtott. Először a vihar által megbontott állományok fertőződtek meg 100%-osan, majd az egészségeseket is megtámadta a szű, áttér más fenyőfajokra, borókára is, áttöri természetes elterjedésének magassági határait is és felhatol az erdőhatárba. Még szélsőséges hőmérsékleten is előfordul, ott, ahol a napi maximum csak ritkán éri el a 25 °C-ot, éjjel pedig a nullát közelíti.

(ÖFZ 1997. 8. Ref.: Jérôme R.)